

Framtidsutskottet

Regeringens årsberättelse 2014

Till revisionsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens årsberättelse 2014 (B 9/2015 rd): Ärendet har remitterats till framtidsutskottet för utlåtande. Utlåtandet ska lämnas till revisionsutskottet. Tidsfrist: 25.9.2015.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Taina Kulmala, statsrådets kansli, Nationellt Framsyns nätverk
- generaldirektör Heikki Mannila, Finlands Akademi
- chefsplanerare Kai Husso, Forsknings- och innovationsrådet
- chefsplanerare Tuomas Parkkari, Forsknings- och innovationsrådet.

Utskottet har fått ett skriftligt yttrande av

- undervisnings- och kulturministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utskottet har behandlat alla punkter som ingår i dess ansvarsområde:

- vetenskapsstrategi
- en nationell modell för framsyn och främjande av försök
- reformering av arbetslivet och sysselsättning
- en hållbar tillväxt.

Vetenskapsstrategi

På grund av det allmänna ekonomiläget har den faktiska utvecklingen av finansieringen för forskning, utveckling och innovation (FoUI) under de senaste åren varit negativ, och målet i föregående regeringsprogram om en FoUI-intensitet på 4 procent av BNP och målet för statens FoUI-finansiering på en procent av BNP har inte nåtts. Den negativa finansieringsutvecklingen väntas fortgå också 2016.

Utlåtande FrUU 1/2015 rd

Trots denna allmänna utveckling har också nya finansiella instrument samtidigt tagits i bruk. Finansiering för sektorsforskningsinstitutet och Tekes har överförts till finansiering av strategisk forskning och till statsrådets behov i fråga om forskning, prognostisering och utredning. En del av universitetets refinansiering har överförts till Finlands Akademi som konkurrensbaserad finansiering särskilt som stöd för universitetens profilering. Dessa åtgärder har bidragit till utvecklingen av kvaliteten på undervisningen och forskningen samt främjat ett kunskapsbaserat beslutsfattande och undervisningens och forskningens genomslag i samhället. Universitet och yrkeshögskolor har också rekapitaliserats.

Bland annat tack vare dessa åtgärder hör Finland fortfarande till de åtta länder i världen som (relativt sett) investerar allra mest i FoUI-verksamhet. Också med avseende på vetenskapliga publikationer, personal och finansiering är nivån på vetenskapen i Finland stabil och bättre än världens medelnivå. Men den internationella konkurrensen blir hårdare också i vetenskapen. I anslutning till det har diskussion förts bland annat om att universiteten i Finland har många små enheter. Utöver profileringen förväntas i fortsättningen mer av arbetsfördelning och samarbete av universiteten och högskolorna.

Framtidsutskottet konstaterar att även om Finland har gjort betydande investeringar i FoUI-verksamhet har landet ändå inte utvecklat ett toppuniversitet av internationella dimensioner. Å andra sidan placerar sig samtliga universitet i Finland bland världens 600 bästa.

Framtidsutskottet anser att ett toppuniversitet ändå kunde utvecklas genom mer samarbete mellan universiteten i huvudstadsregionen samt genom att utveckla Otnäs campus och även andra campusar. Samtidigt bevaras också ett annat starkt drag i det finländska universitets- och högskolesystemet, det vill säga en god geografisk täckning. Också denna styrka kan utvecklas genom profilering samt en ökning i samarbete och arbetsfördelning. Samtidigt behövs mer samarbete mellan universiteten och yrkeshögskolorna.

En nationell modell för framsyn och främjande av försök

Finland har ett omfattande och mångsidigt system för framsyn. I fältet för utbildning, forskning och innovationsverksamhet är de organisationer som är verksamma i Finland bland de bästa producenterna av prognosinformation. Våra styrkor är bland annat prognostisering av behovet av utbildning, kompetens och arbetskraft baserad på samarbetet mellan ministerier, expertmyndigheter, forskningsinstitut, näringslivet och lokala aktörer.

Omställningar i den globala ekonomin har gjort framsyn och på den baserat beslutsfattande viktigare och samtidigt mer krävande än någonsin. Därför tillsatte statsrådet i januari 2015 en framsynslots för att koordinera och stödja nätverket för de finländska aktörer som producerar framsynskunskap. Framsynslotsens uppdrag är att skapa strukturerna för ett mångsidigt samarbete, internationalisering, försöksverksamhet, kvalitativ prognostisering och bidra med prognosinformation i statsrådets beslutsfattande och styrning. Detta för att säkerställa att rätt information finns på rätt ställe vid rätt tid.

Utlåtande FrUU 1/2015 rd

Framtidsutskottet ställer sig bakom framsynslotsen och utvecklingen av en ny nationell framförhållning. Som en särskild åtgärd föreslår framtidsutskottet en utveckling av vetenskapliga metoder för framsyn. I detta uppdrag har bland annat Finlands Akademi ett stort ansvar.

I undervisnings- och kulturministeriet verkar sedan 2012 en framsyns- och analysgrupp som stöder förvaltningsområdets beslutsfattande, kunskapsledning, dataproduktion och utnyttjande av forskningsdata. Målet är att de nya samarbetsformer, ömsesidiga arbetssätt och nätverk som gruppens arbete ger upphov till ska stärka förvaltningsområdets kompetens i fråga om kunskapsledning. Gruppen har fungerat som beredningsorgan för ministeriets framtidsöversikt och haft hand om ministeriets insats i statsrådets gemensamma forsknings-, framsyns-, utvärderings- och utredningsarbete.

Ett annat gott exempel på försökskultur är nätverket muutoksentekijät som har verkat sedan våren 2013. Muutoksentekijät är en grupp tjänstemän som bygger en försökskultur inifrån och arbetar på olika håll i statsförvaltningen. Muutoksentekijät bygger en verksamhetskultur där det handlar om att utmana vedertagna handlings- och tankemodeller samt överskrida gränser och vara nyfiken och att djärvt pröva på nya lösningar. Muutoksentekijät har en egen blogg som tar upp olika aktuella frågor. Gruppen har partnerskapsförbindelser med bland annat enheterna Design Factory och Start Up inom Aalto-universitetet, projektet En designorienterad stad samt varierande samfund och företag som utvecklar formgivning och nya handlingsmodeller såsom till exempel Rundradion, Microsoft, AppCampus och Slush.

Också ministeriernas gemensamma lokal (Valtimo) är ett resultat av Muutoksentekijäts arbete. Valtimo är en sammansatt lokal som sammanför tjänstemän och ger konkreta ramar för en försökskultur och samarbete. Hösten 2015 startar Muutoksentekijät och det öppna nätverket för tjänstemän (Virkamiesten avoin verkosto) också lösningskliniken Törmäämö, vars syfte är att utgöra en gemensam plattform för olika parter och som utvecklingsverkstäder för att finna nya lösningar på gemensamma utmaningar.

Att främja en försökskultur ingår också i regeringens spetsprojekt. Huvudsakliga åtgärder: 1) strategiska försök som ingår i regeringsprogrammet och hänför sig till basinkomst, språkstudier, systemet med servicesedel, tjänsteinstitutiv och frikommunförsöket 2) en webbplats för försöksverksamheten. Dessutom 3) utvecklas en författningsgrund för försöken och 4) främjas koncentrerad försöksverksamhet runt om i Finland.

Framtidsutskottet vill påskynda utredningen av författningsgrunden för försökskulturen. De praktiska försöken måste komma igång snarast möjligt.

Dessutom vill framtidsutskottet påminna om att försöken inte får förbli förvaltningens interna angelägenheter. Företagen måste inkluderas exempelvis genom att minska på regleringen och underlätta tillståndsförfarandet.

Samtidigt vill framtidsutskottet påminna om att försökskulturen bör utvecklas så att den stöder en god planering och beredning. Vid sidan av försöken måste också utvärderingen utvecklas och försnabbas.

Utlåtande FrUU 1/2015 rd

Förnyelser i arbetslivet, finländarnas sysselsättning och en hållbar tillväxt

Allt sedan 1990-talet har Finland varit en föregångare i fråga om att utveckla företagarfostran och stärka ett aktivt samhällsengagemang på alla nivåer i utbildningssystemet. Under senare år har det uppstått en vital start up-företagsamhet särskilt kring högskolorna. Enligt undervisnings- och kulturministeriet ska högskolornas strategier och avtal kompletteras med fler företagsamhetsfrämjande åtgärder och dessutom med indikatorer för att följa denna verksamhet. Också reformen av yrkesutbildningen på andra stadiet stärker utbildningens samhällsgenomslag och samband med arbetslivet.

Framtidsutskottet stöder företagarfostran på alla utbildningsstadier. Snabba verkningar kan nås genom satsningar särskilt på universitetens och högskolornas samarbete med näringslivet.

Innovationer uppstår allt oftare ur en kombination av många slag av kompetens och i kontaktytorerna mellan kompetenser och teknologier. Därför är ett av målen i regeringsprogrammet att sammanföra offentliga och privata resurser till mer verkningsfulla strategiska komplex. På detta sätt bildas starka och nätverkiserade försökskoncentrationer, tillväxtmiljöer och demonstrationsprojekt särskilt inom branscher som är väsentliga för Finlands hållbara sysselsättande tillväxt, såsom bioekonomi, rena lösningar, digital ekonomi och hälsovårdsbranschen.

Vid stärkningen av koncentrationerna och ekosystemen utnyttjas öppna data och datalager. Utvecklingen av koncentrationerna kan också främjas genom att styra fem procent av de offentliga upphandlingarna till upphandlingar som uppmuntrar till FoUI-verksamhet.

Framtidsutskottet ställer sig positiv till att inrätta försökskoncentrationer och tillväxtmiljöer samt tvärfackliga innovationsekosystem. Framtidsutskottet stöder också utnyttjandet av offentliga innovativa upphandlingar för att utveckla dessa koncentrationer. Målet kräver en förbättrad upphandlingskompetens hos den offentliga sektorn samt nya verksamhetsmodeller för partnerskap och samarbete, och en djärvare försökskultur.

Dessutom påminner framtidsutskottet om vikten av att förebygga problem, ingripa tidigt och utnyttja partiell arbetsförmåga. Också sysselsättningen av unga måste stödjas målmedvetet och långsiktigt.

UTSKOTTETS FÖRSLAG TILL BESLUT

Framtidsutskottet anför

att revisionsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 23.9.2015

I den avgörande behandlingen deltog

Utlåtande FrUU 1/2015 rd

ordförande Carl Haglund sv
vice ordförande Merja Mäkisalo-Ropponen sd
medlem Harri Jaskari saml
medlem Timo Kalli cent
medlem Anna Kontula vänst
medlem Jukka Kopra saml
medlem Pentti Oinonen saf
medlem Arto Pirttilahti cent
medlem Tuomo Puumala cent
medlem Joona Räsänen sd
medlem Sari Tanus kd
medlem Sinuhe Wallinheimo saml
medlem Ville Vähämäki saf
ersättare Olavi Ala-Nissilä cent
ersättare Eeva-Johanna Eloranta sd
ersättare Sari Raassina saml.

Sekreterare var

utskottsråd Olli Hietanen.